

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.07.2019, sen. zn. 29 NSČR 124/2018, ECLI:CZ:NS:2019:29.NSČR.124.2018.1

Číslo: 62/2020

Právní věta:

Tvoří-li majetkovou podstatu jen předmět zajištění, nejde v konkursu při jeho zpeněžení jednou smlouvou o zpeněžení „jen jedinou smlouvou“ ve smyslu ustanovení § 292 insolvenčního zákona. Zajištěnému věřiteli již proto nevzniká právo na úročení pohledávky podle ustanovení § 171 odst. 2 insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.07.2019

Spisová značka: 29 NSČR 124/2018

Číslo rozhodnutí: 62

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvenční řízení, Úroky

Předpisy: § 171 odst. 1 IZ

§ 171 odst. 2 IZ

§ 290 odst. 1 IZ

§ 292 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání věřitele Institutu správy pohledávek SE proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. KSPH 69 INS XY, 1 VSPH XY.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 7. 9. 2017, č. j. KSPH 69 INS XY, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) vyslovil souhlas s výplatou výtěžku zpeněžení nemovité věci (ve výroku blíže označené jednotky zahrnující byt a ideální podíly na pozemcích a společných částech domů s bytem nedílně spojených) zajištěnému věřiteli prvnímu v pořadí (Institutu správy pohledávek SE, dále jen „zajištěný věřitel I“) ve výši 627 281 Kč a zajištěnému věřiteli druhému v pořadí (GE Money Auto, s. r. o., dále jen „zajištěný věřitel G“) ve výši 68 634,54 Kč (I. výrok) a uložil insolvenčnímu správci pokyny spojené s provedením vydání výtěžku zpeněžení zajištění (II. výrok).

2. Souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení zajištěným věřitelům odůvodnil insolvenční soud poukazem na ustanovení § 171, § 290 a § 292 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), s tím, že jelikož nebyla (celá) majetková podstata dlužnice zpeněžena „jedinou smlouvou“, neboť vedle nemovité věci ji tvořily také „srážky z invalidního důchodu a částka deponovaná ČSSZ“, nepoužije se na zde projednávanou věc § 171 odst. 1 insolvenčního zákona, a částka vydávaná zajištěnému věřiteli I tedy nebyla navýšena o úroky přirostlé po rozhodnutí o úpadku.

3. K odvolání zajištěného věřitele I Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

4. Přestože odvolací soud odchylně od insolvenčního soudu uzavřel, že majetková podstata byla zpeněžena jedinou smlouvou, neboť ji tvořila pouze předmětná nemovitá věc, konstatoval, že pohledávku zajištěného věřitele I nelze úročit dle § 171 odst. 1 insolvenčního zákona, neboť v předmětném řízení nebyl zpeněžován „podnik“ dlužnice, ale nemovitá věc, tudíž nedošlo (nemohlo dojít) ani ke zpeněžení majetkové podstaty dlužnice podle § 290 odst. 1 insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu podal zajištěný věřitel I dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolatel namítá, že napadené usnesení spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

6. Konkrétně dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že nesprávně posoudil otázku (poměřováno obsahem dovolání), zda se § 171 odst. 1 insolvenčního zákona aplikuje i za situace, kdy je celá majetková podstata dlužníka (tvořená jen předmětem zajištění) zpeněžena jedinou smlouvou, a to s odkazem na § 292, § 290 odst. 1 a § 171 odst. 2 insolvenčního zákona.

7. Argumentaci k této otázce opírá dovolatel též o závěr vyplývající ze zásad insolvenčního řízení uvedených v § 5 insolvenčního zákona, dovozuje „pakliže mají mít věřitelé, tedy i zajištění věřitelé, rovné postavení, není zde důvod pro to, aby zajištění věřitelé v určitých druzích insolvenčního řízení byli zvýhodněni úročením zajištěných pohledávek“.

8. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 30. 9. 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

III.

Přípustnost dovolání

9. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení otázky dovoláním otevřené jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

10. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst.

3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právní otázky vymezené dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

11. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

12. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

13. Vzhledem ke skutečnosti, že insolvenčním soudem bylo rozhodnuto o souhlasu s vydáním výtěžku zpeněžení zajištění dne 7. 9. 2017, je pro danou věc rozhodný výklad insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019.

14. Podle ustanovení § 171 insolvenčního zákona, byl-li sjednán úrok, zajištěná pohledávka se úročí v rozsahu zajištění ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku úrokovou sazbou dohodnutou před tím, než se dlužník dostal do prodlení; to neplatí, jde-li o úrok z prodlení (odstavec 1). Je-li způsobem řešení úpadku konkurs a majetková podstata je zpeněžena podle § 290, zvyšuje se přihlášená pohledávka zajištěného věřitele o úroky přirostlé podle odstavce 1 (odstavec 2). Je-li způsobem řešení úpadku konkurs a majetková podstata je zpeněžena jinak než podle § 290, odstavec 1 se nepoužije (odstavec 3).

15. Dle ustanovení § 290 odst. 1 insolvenčního zákona dlužníkův podnik může insolvenční správce zpeněžit jedinou smlouvou.

16. Podle ustanovení § 292 insolvenčního zákona ustanovení § 290 a § 291 platí obdobně, je-li jen jedinou smlouvou zpeněžována celá majetková podstata nebo část dlužníkovy podniku.

17. Výkladem ustanovení § 171 insolvenčního zákona se Nejvyšší soud již zabýval v usnesení ze dne 27. 9. 2018, sen. zn. [29 NSČR 175/2016](#), které bylo dne 13. 3. 2019 schváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a proti němuž podanou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 29. 1. 2019, sp. zn. [II. ÚS 4161/18](#). Nejvyšší soud zde formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého se z ustanovení § 171 insolvenčního zákona podává, že zajištěným věřitelům se po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku poskytuje jiná protihodnota za to, že nemohou okamžitě realizovat právo na uspokojení ze zajištění, konkrétně možnost úročení jejich pohledávek (coby zásadní výjimka z pravidla zakotveného v § 170 insolvenčního zákona); srov. k tomu i důvodovou zprávu k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, jež projednávala Poslanecká sněmovna ve svém 4. volebním období 2002-2006 jako tisk č. 1120 (zvláštní část důvodové zprávy k § 165 až 172 osnovy) [usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2015, sen. zn. [29 NSČR 31/2013](#), uveřejněné pod číslem 95/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 95/2015“)].

18. Na uvedeném závěru nemá Nejvyšší soud důvod cokoli měnit. Otevřenou otázkou zůstává posouzení toho, zda v případě, že majetkovou podstatu v konkursu tvoří jen předmět zajištění, jde o zpeněžení „jen jedinou smlouvou“ ve smyslu ustanovení § 292 insolvenčního zákona.

19. Již jazykový výklad ustanovení § 292 insolvenčního zákona nevzbuzuje pochyb o tom, že dopadá jen na případy, kdy majetkovou podstatu tvoří různá aktiva (dohromady tvořící celek neboli celou majetkovou podstatu) a všechna uvedená aktiva jsou zpeněžena jen jedinou smlouvou jako alternativa ke zpeněžení jednotlivých aktiv po částech více smlouvami. Oproti tomu situace, kdy majetkovou podstatu tvoří jen jediné aktivum, které logicky nelze (rozumně) zpeněžit jinak než právě jednou smlouvou, je zásadně odlišná. Hovořit v tomto případě o tom, že ke zpeněžení došlo „jen

jedinou smlouvou“, by bylo nesmyslné, protože zpeněžení více smlouvami nebylo možné.

20. Teleologický výklad vede ke stejnému závěru. V usnesení sen. zn. [29 NSČR 175/2016](#) Nejvyšší soud vysvětlil, že úročení zajištěné pohledávky po rozhodnutí o úpadku podle ustanovení § 171 insolvenčního zákona je kompenzací zajištěným věřitelům za to, že nemohou okamžitě realizovat právo na uspokojení ze zajištění. Tato nemožnost nastává právě a jen tehdy, tvoří-li majetkovou podstatu více aktiv (z nichž některá jsou nezajištěná) a tato se (vzhledem k ekonomické logice, že funkční celek má obvykle vyšší hodnotu, než je suma hodnot jeho jednotlivých částí) zpeněžují jedinou smlouvou, přičemž není rozhodné, zda je takto zpeněžován celý podnik (závod) dlužníka, jeho část, nebo soubor aktiv, nemající (již) znaky funkčního podniku, ale přesto mající zvýšenou hodnotu vzhledem k funkční souvislosti jednotlivých aktiv. Typickým příkladem takového souboru je nemovitost (obvykle tvořící předmět zajištění) a vnitřní vybavení této budovy, tj. např. stroje a jiná technologická zařízení, inventář, nábytek již v této budově umístěný, na míru přizpůsobený (obvykle netvořící předmět zajištění).

21. Oproti tomu v případě, kdy jediným aktivem majetkové podstaty je předmět zajištění, nic nebrání zajištěnému věřiteli okamžitě realizovat právo na uspokojení ze zajištění. Není tedy důvod pro kompenzaci úročením zajištěné pohledávky.

22. Nejvyšší soud tedy uzavírá, že tvoří-li majetkovou podstatu jen předmět zajištění, nejde v konkursu při jeho zpeněžení jednou smlouvou o zpeněžení „jen jedinou smlouvou“ ve smyslu ustanovení § 292 insolvenčního zákona, neboť jinak než jednou smlouvou není možné předmět zajištění zpeněžit. Zajištěnému věřiteli již proto nevzniká právo na úročení pohledávky podle ustanovení § 171 odst. 2 insolvenčního zákona. Rozpor se základními zásadami insolvenčního řízení vyjádřenými v § 5 insolvenčního zákona zjevně dán není.

23. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d písm. odst. 1 písm. a) o. s. ř.].